

Doç. Dr. Şule ÖZSOY BOYUNSUZ

BAŞKANLI PARLAMENTER SİSTEM

**Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçildiği
Parlamenter Hükümet Modeli
ve
Türkiye İçin Tavsiye Edilebilirliği**

Gözden Geçirilmiş
2. Baskı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

PARLAMENTOER SİSTEMLER

1. Parlamentoer Sistemin Tanımı	9
2. Parlamentoer Sistemin Türleri.....	21
a. Klasik Sınıflandırmalar	21
aa. Westminster Modeli (İngiliz Tipi)	27
bb. Sınırlandırılmış Model (Alman Tipi)	36
cc. Çok Partili Model (Kuzey Avrupa Tipi)	44
b. Devlet Başkanı Temel Alınarak Parlamentoer Sistemin Sınıflandırılması.....	53
3. Parlamentoer Sistemin Bir Unsuru Olarak Devlet Başkanının Seçimi ve Yetkileri Meselesi	57

4. Halk Tarafından Seçilmiş Cumhurbaşkanlarının
Parlamentar Sistemin İşleyişini Etkileyecek ve
Başkalaştırabilecek Yetkileri.....70
5. Halk Tarafından Seçilmiş Cumhurbaşkanlarının
Gücü Üzerinde Etki Sahibi Anayasa Dışı Faktörler 83

İkinci Bölüm

BAŞKANLI PARLAMENTER SİSTEMLERİN TANIMI VE ANAYASAL ÖZELLİKLERİ

1. Tanım 91
2. Başkanlı Parlamentar Sistemlerde
Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçimi 106
  - a. Avusturya 112
  - b. İrlanda 114
  - c. İzlanda 119
  - d. Finlandiya 121
  - e. Bulgaristan..... 125
  - f. Slovakya 126
  - g. Slovenya.....131
3. Cumhurbaşkanlarının Sorumsuzluğu ve Görevden
Alınmaları..... 134
4. Doğrudan Demokratik Meşruiyetin Siyasi Gücünü
Azaltan Seçime İlişkin Faktörler 139
5. Cumhurbaşkanının Anayasal Yetkileri ve Konumu 142
  - a. Yasamaya İlişkin yetkiler.....143
  - b. Hükümetin Kuruluşu ve Görevden Alınmasına
İlişkin Yetkiler..... 154
  - c. Atama Yetkileri 157
  - d. Dış İlişkilerin Yürütülmesine İlişkin yetkiler 162
  - e. Anayasa Yargısına Başvurma Yetkisi..... 166

f. Sembolik yetkiler.....	168
6. Başkanlı Parlamenter Sistemlerde Hükümetlerin Kuruluşu ve Parlamento'ya Karşı Siyasi Sorumluluğu	169
7. Başkanlı Parlamenter Sistemlerde Yasama ve Yürütme Arasında Güç Dengelerinde Başbakanların Konumları.....	175

Üçüncü Bölüm

BAŞKANLI PARLAMENTER SİSTEMLERİN İŞLEYİŞİNE ETKİ EDEN DAVRANIŞSAL VE KURUMSAL FAKTÖRLER

1. Başkanlı Parlamenter Sistemlerin Oluşumuna Etki Eden Siyasal Olaylar, Tarihsel Ve Kültürel Alt Yapı Özellikleri	190
a. Avusturya.....	192
b. İrlanda.....	194
c. İzlanda.....	197
d. Finlandiya	200
e. Bulgaristan.....	205
f. Slovakya.....	208
g. Slovenya.....	211
h. Genel Değerlendirme	214
2. Başkanlı Parlamenter Sistemlerde Seçim Sistemleri ve Siyasal Parti Yapılarının İktidar Paylaşımı Üzerindeki Etkileri	216
a. Avusturya.....	223
b. İrlanda.....	230
c. İzlanda.....	240
d. Finlandiya	246
e. Bulgaristan.....	249

---

f. Slovakya.....	256
g. Slovenya.....	260
3. Başkanlı Parlamenter Sistemlerde Kontrol ve Denge Mekanizmaları.....	263
a. Federal Kontrol ve Denge Mekanizmaları.....	264
b. Yasamanın Yürütmeyi Kontrol ve Dengeleme Mekanizmaları.....	265
aa. Sosyo-Ekonomik İkinci Meclisler.....	265
bb. Bilgi Edinme ve Denetim Mekanizmaları.....	268
c. Parlamento Dışı Anayasal Kontrol-Denge Mekanizmaları.....	277
d. Siyasi Partiler ve Baskı Grupları Tarafından Yerine Getirilen Denetim ve Sınırlamalar.....	284

Dördüncü Bölüm

ANAYASAL BİR MODEL OLARAK BAŞKANLI PARLAMENTER SİSTEMİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ VE TÜRKİYE İÇİN TAVSİYE EDİLEBİLİRLİĞİ

1. Bir Hükümet Modeli Olarak Başkanlı Parlamenter Sistem ve Ayırt Edici Temel Özellikleri.....	287
2. 2007 Anayasa Değişikleri Sonrası 1982 Anayasasına Göre Hükümet Sistemi.....	298
3. Türkiye İçin Başkanlı Parlamenter Sistem Tercihi.....	320
SONUÇ.....	337
KAYNAKÇA.....	347